

REGION
NORDHORDLAND

INTERKOMMUNAL NÆRINGS- OG SAMFUNNSPLAN REGION NORDHORDLAND

UTKAST 30.APRIL 2015

Forord

Kjem seinare

v/leiar i Regionrådet?

INNHALD

BAKGRUNN OG FØREMÅL	4
KVEN ER PLANEN FOR?	5
ORGANISERING OG PLANPROSESS	6
FORHOLDET TIL ANDRE PLANAR	7
NORDHORDLAND SINE FORTRINN	8
SAMANDRAG AV FAKTAGRUNNLAG	9
MÅL OG FOKUSOMRÅDE	10
NÆRINGSLIV	11
INNOVASJON OG GRÜNDERSKAP	12
BUMILJØ OG TETTSTADUTVIKLING	13
INFRASTRUKTUR	14
VEGEN VIDARE	15

BAKGRUNN OG FØREMÅL

Regionrådet i Nordhordland gjorde 25.01.13. vedtak om å starte opp arbeidet med ein interkommunal nærings- og samfunnsplan for Region Nordhordland.

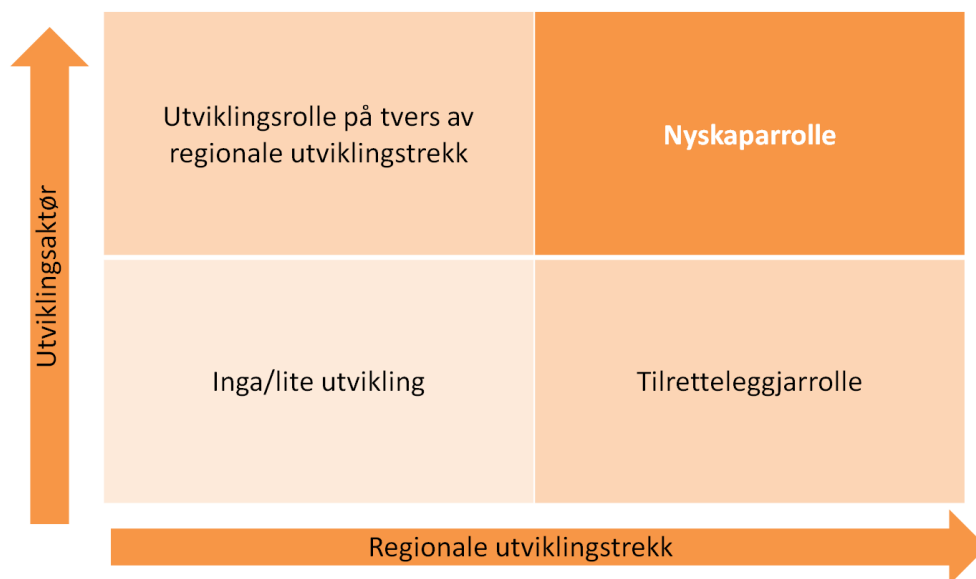
Føremålet med nærings- og samfunnsplanen er å førebu Region Nordhordland på auka vekst i folketal og framtidige endringar i næringsliv.

Gjennom planarbeidet søker ein å finne mål og strategiar for korleis Nordhordland kan nytte nærleiken til Bergen som eit fortrinn og samstundes ha ein klar identitet som sjølvstendig region.

Region Nordhordland kan velje ulike tilnærmingar og roller for å møte framtidig nærings- og samfunnsutvikling i regionen. I planprosessen har det komme klart og tydeleg fram at regionen ønskjer å ta ei nyskapparolle og legge til rette for ei heilskapleg utvikling i Nordhordland. Med utgangspunkt i eiga vekstkraft er det mange moglegheiter til å bygge kvalitet, og å skape ein attraktiv region både som bustad og arbeidsplass.

Nordhordland har, gjennom si geografiske plassering, dei regionale utviklingstrekk på si side. Veksten i folketal er sentral her. Uavhengig av lokale val, kan det leggjast til grunn at den store flyttestraumen til Bergensregionen vil auke på i åra som kjem. I denne situasjonen ligg det til rette for å ta regionale grep om utviklinga.

Figuren under illustrerer kva val ein region har i ein situasjon med svak og sterk drahjelp frå regionale utviklingstrekk. I Nordhordland er vekstkrafta sterk, og regionen kan velje mellom å vere ein sterk utviklingsaktør og ta ei nyskapparolle, eller å halde seg til rolla som tilretteleggjar og dermed ikkje ta ut heile utviklingspotensialet.

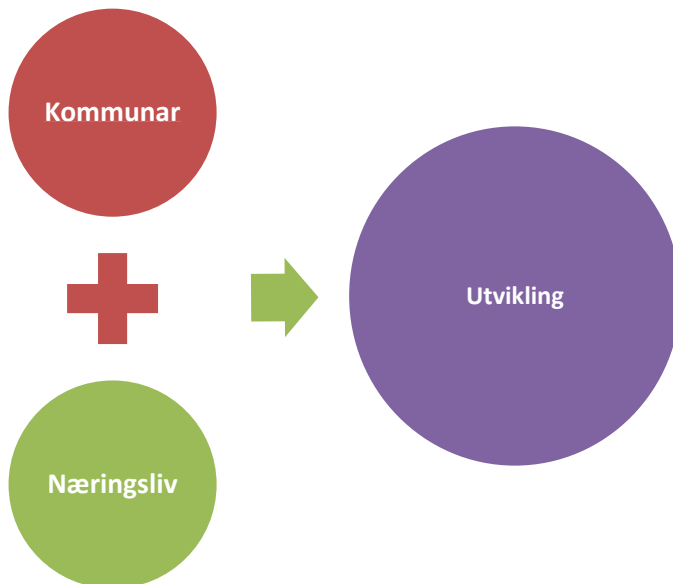

Figur 1. Regionale utviklingstrekk og roller som utviklingsaktør. I den regionale utviklinga har Nordhordland sterk drahjelp frå regionale utviklingstrekk, og kan velje kor mykje dei vil legge i si rolle som utviklingsaktør.

KVEN ER PLANEN FOR?

Nærings- og samfunnsplanen er ein plan for kommunane i Nordhordland og for Nordhordland utviklingselskap (NUI). Mål, strategiar og handlingspunkt skal leggjast til grunn for kommunane sitt arbeid. I tillegg til lovpålagte oppgåver og tenesteproduksjon, har kommunane ei rolle som utviklingsaktør i regionen. Gjennom denne planen får kommunane og NUI mål og strategiar for korleis dei skal fylle denne rolla.

Mange samfunnsoppgåver vert løyst i eit samspel mellom kommunane og næringslivet. I blant kan avstanden vere stor mellom næringslivet sine behov og forventningar til kommunane, og kommunane si evne til å levere tenester. Samarbeid mellom næringsliv og kommunar er nødvendig for å skape ein godt fungerande region. Sjølv om ikkje kommunane kan legge planar for næringslivet sine prioriteringar, peiker planen på handlingsrommet som fins i samspelet mellom offentleg og privat sektor.

Figur 2. Samarbeid mellom kommunane og næringslivet er nødvendig for å skape ein godt fungerande region.

ORGANISERING OG PLANPROSESS

Planarbeidet er organisert slik:

Prosjekteigar: Regionrådet Nordhordland. Utfører Nordhordland Utviklingsselskap IKS (NUI).

Arbeidsgruppe: Representant frå NUI og representantar frå to kommunar.

Styringsgruppe: Tre ordførarar, ein rådmann, ein representant frå Business Region Bergen, to representantar frå næringsorganisasjonar.

Planen skal vedtakast av regionrådet og kommunestyra i dei ni kommunane.

Kick-off samling

I startfasen av arbeidet arrangerte Nordhordland utviklingsselskap ei større kick-off samling, der representantar frå kommuneadministrasjon, politikarar og næringslivet var samla for å få fram felles utfordringar og sjå på korleis ein ynskjer å løyse dei. Resultata frå samlinga er nytta som grunnlag for planarbeidet.

Arbeidsmøte med regionrådet i Nordhordland

Som ein del av arbeidet med handlingsplanen, hadde regionrådet eit arbeidsmøte der dei jobba med forslag til tiltak og prioriteringar av desse.

Administrativ høyring

Forslag til plan skal ut til kommunane for ei "administrativ høyring". Det er ønskeleg å involvere administrasjonen i kommunane før den offentlege høyringa av planen for å sikre eigarskap og forankring av planarbeidet.

Offentleg høyring

Planen skal på offentlig høyring. Etter dette vil innkomne merknader til planen vurderast og planen gjerast klar for endeleg vedtak i regionrådet og kommunestyra.

Figur 3. Politikarar, kommunetilsette og representantar frå næringslivet drøftar framtidig utvikling i Nordhordland. Frå gruppearbeidet på kick-off samlinga i november 2014.

FORHOLDET TIL ANDRE PLANAR

Hordaland fylkeskommune har utarbeidd ein **regional næringsplan for Hordaland 2013-2017**. Denne er retningsgjevande for arbeidet med nærings- og samfunnsplanen for Region Nordhordland. Dei viktigaste føringane frå denne planen er dei tre hovudstrategiane:

- Meir entreprenørskap
- Fleire med relevant kompetanse
- Ein velfungerande Bergensregion med attraktive regionale senter

Business Region Bergen (BRB) har utarbeidd **Strategisk næringsplan for Bergensregionen 2015-2020**. Nordhordland utviklingselskap (NUI) er medlem i BRB, og denne planen er såleis retningsgjevande for NUI sitt arbeid. Planen er eigarkommunane i BRB sitt felles strategiske verktøy som skal sikre at alle kommunane har felles mål og strategiar for næringsutviklingsarbeidet. Nærings- og samfunnsplanen er ei konkretisering av BRB sin plan når det gjeld Nordhordland.

Strategisk næringsplan for Austrheim og Lindås 2011-2020 er under rulling. Etersom problemstillingar knytt til Mongstadorrådet vert handsama i denne planen, er dette mindre i fokus i den interkommunale nærings- og samfunnsplanen. Måla for planen er:

Mongstad skal vidareutviklast som eit internasjonalt leiande industri- og kompetansecluster innan petroleum, energi og industri. Nordhordland og Bergensregionen skal verta eit internasjonalt kompetansesenter innan reinseteknologi for CO2 og annan miljøteknologi. Nordhordland skal styrkast og synleggjerast som eit leiande logistikknutepunkt i Europa. Nordhordland skal verta ein attraktiv og føretrakt region for busetting og oppleving. Lindås og Austrheim skal vere blant landets fremste næringskommunar.

Kommuneplanen sin samfunnsdel og kommunale næringsplanar

Den interkommunale nærings og samfunnsplanen for Region Nordhordland vil bidra til å binde regionen saman i nærings- og samfunnsarbeidet. Intensjonen er at mål og strategiar i nærings- og samfunnsplanen kan implementerast i den enkelte kommune sin samfunnsdel, og i eventuelle kommunale næringsplanar.

NORDHORDLAND SINE FORTRINN

STERK INDUSTRI

Mongstad er den sterkaste motoren i industrien i Nordhordland, og mange arbeidsplassar er knytt opp til olje- og gassnæringa i dette området.

GODT TILBOD FOR VIDAREGÅANDE OPPLÆRING

Knarvik vidaregåande skule er ein av dei største vidaregåande skulande i Hordaland og har eit breitt tilbod av program. Skulen har eit etablert samarbeid med verksemder i regionen, og var pionerskule på TAF-ordninga (tekniske og allmenne fag). Knarvik saman med Austrheim og Osterøy vidaregåande skular representerer eit solid tilbod om vidaregåande opplæring i regionen.

GRÜNDERKULTUR

Nordhordland har vore ein region med færre etableringar enn fleire av dei andre regionane i Hordaland. Dette er no i ferd med å endre seg. Meland kommune var i 2014 best i landet på etablering. Industriutvikling Vest har etablert eit kontorfellesskap for gründarar i Knarvik, der åtte gründerverksemder held til (per jan 2015). Nordhordland Næringshage jobbar særskilt med etableringar innan kunst, kultur og reiseliv, og har 16 målbedrifter. Gulen og Masfjorden Næringshage vart etablert i 2013 og har fokus på industriutvikling i dei to kommunane.

BUMILJØ OG GODE TENESTER

I Nordhordland kan du velje å bu tett og triveleg i dei nye bustadområda med kort veg til skular, servicetilbod og arbeidsmarknad. Eller du kan bu på landet på småbruk eller i einestad, framleis med relativt korte avstandar til det du treng.

NÆRLEIK TIL NATUREN

I Nordhordland er det, same kvar du er, kort veg til naturen. Sjøen er eit fortrinn som mange nyttar seg av både til båtturar, padling, bading og fiske. Det er alltid kort veg til næraste topp med utsyn til havet og til fjella lenger inne i landet. Kulturlandskapet i Nordhordland er unikt med steinbygningar, steingardar, lynghei og beitemark og mange stader er det lagt til rette for turløyper i dette landskapet.

SAMANDRAG AV FAKTAGRUNNLAG

Folketalet i Nordhordland har hatt ei radikal utvikling dei siste 25 åra. Fleire av kommunane har hatt rask vekst, og er mellom dei raskast veksande kommunane i landet. I 2014 var det 43 000 innbyggjarar i Nordhordland. Den raske veksten vil venteleg halde fram i åra som kjem. Framskrivning av utviklinga viser at folketalet i Nordhordland vil vere om lag 60 000 innbyggjarar i 2040. Den sterkaste drivkrafta for folketalsveksten er innflytting, fleire av kommunane har dessutan ei ung befolkning og høge fødselstal.

Sekundærnæringa er den største næringa i Nordhordland. Denne kategorien næring omfattar industri, bergverk, kraft- og vassforsyning, samt bygge- og anleggsverksemd. Petroleumsrelatert industri på Mongstad og i Sløvåg er den sterkaste motoren i industrien i Nordhordland. Frank Mohn AS er også ei hjørnesteinsbedrift i regionen. Det er ei rekke andre små- og mellomstore verksemdar som ikkje er knytt til aktiviteten i oljenæringa. Osterøy er døme på ein kommune som har hatt eit mangfald av små og mellomstore bedrifter, og som framleis har dette.

Utdanningsnivået er lågare i Nordhordland enn i Bergen og i landet elles. Dette kan vere i ferd med å endre seg. Dei fleste kommunane i Nordhordland har dei siste åra hatt raskare vekst i andelen med lang utdanning enn Bergen og heile landet.

Ein stor del av innbyggjarane i Nordhordland pendlar til jobbar i Bergen, det er også ein god del intern pendling i regionen, og innpendling frå Bergen og andre kommunar. Regionen har dermed ein godt integrert arbeidsmarknad både internt og mot Bergen. Dei fleste som reiser på jobb i Bergen køyrer bil, men kollektivandelen for reiser til Bergenhus bydel er heller høg, heile 32 prosent.

Nordhordland har en høg andel einebustader, men dette er i ferd med å endre seg. Behovet for nye bustader er størst for aleinebuande og par utan barn, og andelen av leilegheiter og mindre husvære er aukande.

Knarvik er den største tettstaden i regionen og har status som regionsenter for Nordhordland. Knarvik har utvikla seg som stad i løpet av dei siste 40 åra. Vidare utvikling av Knarvik til ein moderne by står på agendaen, mellom anna gjennom områdeplanen for Knarvik som er under arbeid. På Flatøy er det planar om å skape ein kystby, og utvikling langs aksa Frekhaug – Knarvik er sentralt.

Det pågår fleire planprosessar og prosjekt med relevans for nærings- og samfunnsplanen for Region Nordhordland. Kommunereforma, omdømmeprojektet og biosfæreprosjektet er viktige prosjekt som regionrådet ved Nordhordland utviklingselskap (NUI) jobbar med. Business Region Bergen arbeider med revidering av Strategisk næringsplan for Bergensregionen, og Hordaland fylkeskommune har fleire regionale planar med grensesnitt til tematikken i denne planen.

MÅL OG FOKUSOMRÅDE

Nærings- og samfunnsplanen har fokus på Nordhordland både som arbeidsplass og som bustad. Hovudmålet i planen har difor med seg begge desse dimensjonane i målformuleringa.

HOVUDMÅL

NORDHORDLAND SKAL VERE EIN REGION MED STERKT NÆRINGSLIV OG ATTRAKTIVT BUMILJØ

FOKUSOMRÅDE OG DELMÅL

Gjennom fire fokusområde er hovudmålet konkretisert. Det er knytt mål og strategiar til kvart av dei fire fokusområda.

Fokusområde	Delmål
Næringsliv	Næringslivet i Nordhordland skal vere nyskapande og robust
Innovasjon og gründerskap	Nordhordland skal ha eit innovativt miljø der det er lett å etablere seg
Bumiljø og tettstadutvikling	Nordhordland skal ha attraktive og varierte bumiljø. Aksen Knarvik-Frekhaug skal vere eit sterkt sentrum, som saman med tettstadane i heile Nordhordland utgjer ein region med klar identitet
Infrastruktur	Nordhordland skal ha tenleg infrastruktur som grunnlag for vidare utvikling

NÆRINGS LIV

Den pågåande veksten i folketal tilseier at regionen vil trenge mange nye arbeidsplassar. Mongstad har vore den sterkaste motoren i næringslivet i Nordhordland dei siste tiåra, og vil halde fram med det i tida som kjem, samstundes er det uvisse knytt til framtidig utvikling i olje- og gassnæringa. Kompetansen og teknologien som er på Mongstad kan vere utgangspunkt for å skape noko nytt. Region Nordhordland vil bruke erfaringane frå dei gode tidene til å møte nye utfordringar.

Nærleik til marknaden og kompetansemiljø i Bergen er eit fortrinn som mange verksemdar kan nytte. Nordhordland er del av ein godt integrert bu- og arbeidsmarknad i Bergensregionen, og tilgangen på kompetent arbeidskraft er dermed relativt god. I denne situasjonen vil Nordhordland satse vidare sine sterke næringar, og samstundes utvikle nye bein og stå på, for slik å vere mindre sårbar for endringar.

Mål:

Næringslivet i Nordhordland skal vere nyskapande og robust.

Strategiar for å nå målet:

- Styrke interkommunalt næringsutviklingsarbeid
- Legge til rette for mangfald i næringslivet
- Styrke eksisterande klynger
- Tilgjengeleg næringsareal til å ta imot både kunnskapsintensive og arealkrevjande verksemdar
- Godt samarbeid mellom næringsliv, kommunar og utdanningsinstitusjonar
- Auke plan- og byggesakskapasiteten/ -kvaliteten

Handlingsplan 2016-2017:

Tiltak	Ansvar	Samarbeidspartar
Samle og styrke næringsressursane til Nordhordland utviklingselskap	Regionrådet, kommunane	HFK, NHIL, BRB, kommunane, fagmiljø
Utarbeide interkommunal næringsarealplan	Regionrådet, kommunane	BRB, HFK, FM, kommunale planavd. NHIL, OI
Styrke felles næringsfond	Regionrådet, kommunane	HFK, IN, stiftingar, kommunar, BRB, NHIL
Styrke arbeidet i Nordhordland digitalt	Regionrådet, kommunane	Kommunar, næringslivet, FM, BRB
Tilpasse ressursar, rutinar og arbeidsmetodar for å møte krava til kommunal plan- og byggesaksbehandling	Kommunane	NH digitalt, NUI, næringslivet

INNOVASJON OG GRÜNDERSKAP

Nordhordland har færre etableringar enn til dømes Bergensregionen. Årsaka til dette kan vere låg arbeidsløyse og stabile, høge lønningar i industrien. Åra som kjem vil krevje omstilling, både i eksisterande verksemder og i etableringa av nye. Det er nødvendig å stimulere til eit innovativt miljø i heile regionen i alle ledd frå utdanning til etablerte verksemder. Regionen arbeider målretta med å legge til rette for innovasjon og gründerskap gjennom fleire etablerte aktørar og tiltak. Gründerinkubatoren i Knarvik er eit døme på ønska utvikling.

Kommunane ønskjer å verte meir innovative i si verksemd. Dette gjeld for måten kommunen løyser sine daglege oppgåver, og for korleis kommunane vil utvikle seg vidare. Kommunane vil auke sin utviklingskompetanse for å stå godt rusta til å møte nye utfordringar. Helse er døme på ein sektor der kommunane vil satse i samarbeid med etablerte fagmiljø.

Mål:

Nordhordland skal ha eit innovativt miljø der det er lett å etablere seg

Strategiar for å nå målet:

- Stimulere til utvikling av gründerar gjennom utdanning
- Styrke samarbeidet mellom kommunar, næringsliv og forskingsmiljø
- Satse på nettverk mellom små næringsmiljø for å få fleire til å delta i innovative prosessar
- Samordne og spisse rettleiinga for etablerarar
- Auke innovasjonskompetansen i kommunal tenesteproduksjon

Handlingsplan 2016-2017:

Tiltak	Ansvar	Samarbeidspartar
Arrangere forretningsidé-konkurranse	Team Nordhordland	Sponsorar, verkemiddelapparat, IN, HFK
Forsterke møteplassane for gründerar	Næringshagar, utviklingsaktørar	Sponsorar, verkemiddelapparat, IN, HFK
Profilering av gründerar i regionen	NUI	Gründerar, næringsliv, BRB
Skape innovative kommunar t.d. innan helse og omsorg	Kommunane	Forskingsmiljø, BRB
Arbeide for etablering av mentorordning	Næringshagane	NUI
Samordning av rettleiarapparatet i Nordhordland	Team Nordhordland	Kommunane, utviklingsaktørane i regionen, FM, HFK, IN

BUMILJØ OG TETTSTADUTVIKLING

Tilflyttinga til Nordhordland er aukande, dette viser at det er attraktivt å busetje seg i regionen. Korte avstandar til arbeidsmarknaden i Bergen og Mongstad er ein premis for busetjing, og er ei vesentleg årsak til at stadig fleire flyttar til Nordhordland. Tilgang til sjø og natur er fortrinn som regionen vil sikre og framheve. Den regionale identiteten skal bli sterkare og tydelegare. Nordhordland vil noko meir enn å berre legge til rette for stadig fleire innbyggjarar. Regionen vil skape gode oppvekstmiljø, med gode skular og barnehagar, trygge vegar, tilgjengelege rekreasjonsområde og aktive lokalsamfunn.

Gode tettstader skaper attraksjonskraft. Region Nordhordland samlar seg om regionsenteret Knarvik og aksene Knarvik-Flatøy-Frekhaug, som skal utviklast vidare til by med urbane kvalitetar. Det skal vere tilbod om både arbeidsplassar og bustader i og nær sentrum. Dei andre tettstadane er av stor lokal betydning, både som møteplassar og gjennom sitt servicetilbod. Kvalitet i tettstadutvikling har verknad langt utover det lokale perspektivet, og styrkar heile regionen sin identitet. Både dagens og framtidige innbyggjarar skal føle tilhøyrse til tettstadane sine og dermed regionen sin.

Mål:

Nordhordland skal ha attraktive og varierte bumiljø. Aksene Knarvik-Frekhaug skal vere eit sterkt sentrum, som saman med tettstadane i heile Nordhordland utgjer ein region med klar identitet.

Strategiar for å nå målet:

- Synleggjere og forsterke regionale fortrinn med gode bustadområde
- Legge til rette for variasjon i bustadtypar og bustadstruktur
- Bygge opp under regional identitet
- Få fram urbane kvalitetar i regionsenteret
- Bygge opp under samarbeid mellom aktørane i tettstadane

Handlingsplan 2016-2017:

Aktuelle tiltak	Ansvar	Samarbeidspartar
Legge til rette for variert bustadtilbod rundt eksisterande sentra	Kommunane gjennom kommunal planlegging	Private utbyggjarar, næringssselskap
Sikre og utvikle rekreasjonsområde nær tettstadane	Kommunane gjennom kommunal planlegging	Innbyggjarar, lag og organisasjonar, HFK
Tilrettelegge for friluftslivsbruk av sjøområda	Kommunane	Innbyggjarar, lag og organisasjonar, HFK
Legge til rette for å oppretthalde busetnad i bygdene	Kommunane	FM, HFK
Samla innspel til regionale planar	Kommunane, Regionrådet	HFK, SSV

INFRASTRUKTUR

God infrastruktur er føresetnad for bukvalitet og næringsutvikling. Mange arbeidstakarar pendlar til og frå Nordhordland, godt kollektivtilbod er sentralt for effektiv reising og redusert biltrafikk. Næringslivet treng eit godt vegnett, regionen vil satse på å forsterke eksisterande trafikkårer for å skape attraktiv lokalisering av verksemdar. Erfaring viser at regionar som står saman får til meir. Mange vegprosjekt er ønska i Nordhordland, Nyborgtunnelen og Ringveg Øst er av dei mest sentrale for regionen dei næraste åra. For å oppnå resultat vil regionen stå samla i arbeidet med å få på plass investering og realisering av aktuelle prosjekt.

Utvikling av bustadområde og infrastruktur skjer i samhandling med ei rekke styresmakter, og kommunane samarbeider mellom anna med fylkeskommunen, vegvesenet og Fylkesmannen for å få gode løysingar. I blant kan krava frå regionale styresmakter kjennest urimelege for kommunane, i somme kommunar har dette vorte til ei sentral utfordring i utviklinga av nye område. Regionen vil gjennom godt samarbeid arbeide for at krav til infrastruktur i samband med nye utbyggingsområde står i forhold til reelle behov.

Mål:

Nordhordland skal ha tenleg infrastruktur som grunnlag for vidare utvikling.

Strategiar for å nå målet:

- Samla framlegg om regionale utviklingsbehov til regionale planar og utgreiingar
- Prioritere ny utvikling langs etablerte infrastrukturårer
- Arbeide for god og trygg infrastruktur for gåande og syklende
- Samla innsats for betre kollektivtilbod, både på sjø, bane og veg
- Arbeide for å styrke mobil- og breibanddekninga i regionen

Handlingsplan 2016-2017:

Aktuelle tiltak	Ansvar	Samarbeidspartar
Samla framlegg til nasjonal transportplan	Regionrådet, kommunane	HFK, NHIL, Osterøy Industrilag, Bergensalliansen, Næringsalliansen
Samla framlegg til regional transportplan	Regionrådet, kommunane	HFK, NHIL, Osterøy Industrilag
Forbetre mobil- og breibanddekninga	Regionrådet, kommunane	Mobil- og breibandselskapa, BRB, HFK, Næringsalliansen, stortingspolitikarar
Bidra til balansert vurdering av rekkefølgekrav i distrikta	Regionrådet, kommunane	HFK, SSV, BRB
Arbeide for å sikre og utvide rutebåttilbodet Bergen – Frekhaug – Knarvik	Meland og Lindås kommune	HFK, Bergen kommune
Arbeide for å sikre ferjesambandet Breistein - Valestrand	Osterøy kommune, regionrådet	HFK, Bergen kommune
Arbeide for meir stabilt ferjesamband Leirvåg - Sløvåg		
Arbeide for innfartsparkering langs hovudaksane	Kommunane	HFK, SSV
Infrastruktur som tema i den interkommunale næringsarealplanen	Kommunane	Nabokommunar

VEGEN VIDARE

Nærings- og samfunnsplanen er eit fundament for korleis Nordhordlandsregionen skal gå saman inn i framtida. Det er mykje som er usikkert, resultat av kommunereforma og bompengepakken er døme på aktuelle saker i 2015. Det som er sikkert er at Nordhordland også i framtida vil ha eit fortrinn ved å vere del av ein stor vekstregion på Vestlandet og i Norge. Folketalet vil auke, og det er gode utsikter for eit sterkt næringsliv og attraktive bumiljø.

Planen skal nyttast av kommunane og Nordhordland utviklingsselskap (NUI) i vidare nærings- og samfunnsutviklingsarbeid. NUI har ei viktig rolle som samarbeidsorgan for felles innsats på ei rekke felt. Kommunane står som ansvarleg for å få gjennomført ein stor del av tiltaka i planen. Planen gir ein felles overbygning for utviklingsarbeidet. Regionstankegangen er ein føresetnad for å nå måla. Det som gagnar regionen det gagnar kommunane med innbyggjarar og næringsliv.

Handlingsplanen skal rullerast annakvart år. Det er NUI som får ansvaret for å rullere handlingsplanen i samarbeid med kommunane. Nye tiltak vil verte aktuelle, og gjennomføring for kvar periode bør evaluerast som ein del av arbeidet med rulling av handlingsplanen.

Forkortingar

BRB	Business Region Bergen
FM	Fylkesmannen i Hordaland
HFK	Hordaland fylkeskommune
IN	Innovasjon Norge
NHIL	Nordhordland handverk- og industrilad
NUI	Nordhordland utviklingsselskap IKS
SSV	Statens vegvesen